

Te prsi je ogenj sonc na dvoje prežgal,
ko so iskale tipaje skozi večno noč
poti do luči, še više, do lastnih lic.

IV.

Pred veže čudnih bogov smo plazeč
se dotipali — lastni gnev v ustih dušech,
vase potrti heroji. Le v ekstazah medlimo
med brezni iskanj po luči ihteči.
Stoj! Znova probuja se kri. Kot silnice
v dnu vulkanskih žrel — nov val se pognal
je v izpito telo in ga preplal.
Vstajamo znova. Že nad zemljó smó. Hitimo!
Že više, ho, više v sončne svetilnice!
Joj! Prokleti na zémľjo utrujeni padamo.
Luč kresnica v naših rokah je ugasnila,
prometejskim rokam moč je usahníla.

IZ SVETOVNE KNJIŽEVNOSTI

Nikolaj Preobraženskij: Pantelejmon Romanov

Po revoluciji se je vnel v ruski literaturi spor o vsebini. Mladi pisatelji so povzdigovali zunanjo obliko: jezik in napeto dejanje, češ, da je postala ruska povest zaradi »psihologije« premedla. Zdaj se je ta spor podel. Vsakdanje težko življenje nudi premalo romantičnega in »revolucijskih plamenov« ni mogoče opevati brez konca. Vpliva menda tudi priznanje, katero uživa ruski psihološki roman v Zapadni Evropi. Vsekakor je ruska moderna predvsem zanimiva kot gradivo za umevanje novega življenja. Novi slog gojé le nekateri pisatelji. Pantelejmon Romanov, ki se je prvič oglasil tik pred vojno, piše v preprostem, toda izrazitem jeziku. Njegove kratke, jedrnate, včasih humoristične črtice iz kmečkega, delavskega, vojaškega življenja razodevajo sebično in nemočno ljudsko dušo, ono prirojeno boljševištvu v duhu mračnega Gogolja in Dostojevskega, ki se ne dá zatajiti kljub splošnemu protisovjetskemu razpoloženju. V šestih zvezkih teh črtic je ponekod več retuširanih fotografij, kakor prave literature. Bolj globoke so one povesti iz mestnega življenja, ki so pridobile Romanovu glas »sovjetskega Čehova«. Priljubljena igralka Černyševa v »Prvi ljubezni« sreča nekdanjega ženina-milijonarja kot lačnega capina. Nežno ga povabi na obisk in obuja pri sestanku nekdanje spomine: poroka se je razdrla samo zaradi ženinove matere, ki ni marala »beraške igralk«. Toda gost za slovo prosi denarja, pride po denar tudi drugi dan, in Liza reče kuharici, naj mu ne odpira več. Smili se ji, a mora misliti nase. — Pretresljiva je tudi »Vizija«.

Romanov je tudi pričel velik roman »Rusija«, ki hoče podati izčrpno sliko prihoda revolucije. Do sedaj objavljena prvi in drugi del slikata predvojno življenje po vzoru Turgenjeva, Gončarova in L. Tolstega, ne da bi dosegala svoje velike prednike. Zanimive so le posamezne podrobnosti proti-

verskega in protinacionalnega predvojnega razpoloženja ruske napredne družbe, ki je tako sovražila državnost. Kot umetnik Romanov seveda še ni povedal zadnje besede. Ceniti pa je treba njegovo iskrenost, kakršne pod pritiskom sovjetskih mecenov ne kažejo drugi mladi pisatelji. To velja tudi o zborniku «Spolno vprašanje», iz katerega je prevedena «Ljubezen». Knjiga uživa velik uspeh, ker je ustvarila revolucija v tem oziru neverjetno zmešnjavo. Kakor je znano, so že preklicali sovjeti dosedanjo spolno anarhijo in celo namigavajo, da je «protirevolucijska». Pobijajo lastno delo, kakor je to delal tudi njih neizprosni sovražnik, v Varšavi pred kratkim umrli Arcibašev, avtor nekoč tako znanega «Sanina».

Pantelejmon Romanov: Ljubezen

(Iz knjige «Spolna vprašanja». Zbrani spisi, VI. del, Moskva, 1926.)

I.

Sklenila sta, da se vzameta, ko bodo prodani starinski svečniki in benečansko steklo, ki so bili edina nevestina dota. Oba sta bila poštenega buržuaznega pokolenja. Ona je bila s svojimi velikimi otroškimi očmi nedolžna in čista, v njeni drobni zlatolasi glavici so se ohranili nedotaknjeni vsi predsodki njenih prednikov. Vsako jutro in slednji večer je vroče molila ob svoji beli dekliški posteljici in se bala vsakršnih grehov.

On pa je bil ponosen, da je zavrzel vse to, nosil je visoke škornje in rusko srajco, govoril je vsiljivo in sirovo, sploh se je menda potrudil, da ne bi bil podoben ljudem iz svojega rojstnega kroga. Vendar pa ni bil navdušenec. Bil je trezen, soliden in praktičen, dasi mu je bilo samo 20 let.

Težko je reči, kaj ju je zedinilo? Otroški spomini menda, ali njeno brezmejno oboževanje močne osebnosti, za kakršno ga je imela, hkratu pa požrtvovalna želja rešiti njegovo zakrknjeno brezbožno dušo. Mogoče pa je, da je vplivalo še nekaj: šibka, otroška in brezmočna, — je bila izjemoma nepopustna v enem — v ohranitvi svoje nedolžnosti.

Svojemu ženinu je stavila za pogoj, da se mu bo vdala šele po svatbi. To bedasto prepričanje se je jako močno ukoreninilo v njeni lepi skodrani glavici in nobeni dokazi je niso mogli odvrniti od tega. On jo je večkrat hotel zapustiti. Tedaj je ona navadno pobegnila na vrt, hodila tam z objokanimi, nabrekli očmi, a vendarle vztrajala pri svojem. Dogaja se precej pogosto, da imajo majhne in otroške ženske trdnejši značaj kakor veliki in na videz jaki moški.

— Rada me nimaš, — je govoril razdraženo ženin, — to mi je čisto jasno.

— Dragec, kako moreš misliti kaj takega? — mu je odgovarjala ona in stiskala roke na prsi, kakor delajo to na slikah otroci